

Metjidiň gapysy açyk bolsa-da...

Category: Jemgyýetçilik tankydy, Kitapcy

написано kitapcy | 21 января, 2025

Metjidiň gapysy açyk bolsa-da... METJIDIŇ GAPYSY AÇYK BOLSA-DA...

Türkmen ili 1991-nji ýylyň 27-nji oktýabrynda Garaşsyzlygyny äsgär etdi. Munuň özi bolsa dünýä ýurtlaryna täze, özboluşly milli häsiýetdäki demokratik, dünýewi döwletiň goşulandygyny alamatlandyrdy. Dünýäniň ençeme ýurtlary türkmen halkynyň erkinligine tarap goýan gadamyny kanagatlanmak bilen goldadylar. Olar täze türkmen döwletiniň geljekki gadamlarynyň manylaryny çöslemek üçin birbada eserdeňlik bilen syn etdiler. Netije-de, türkmen halkynyň alyp barýan içki we daşky syýasatynyň dünýä mynasybetinde örän oýlanyşyklydygyna, peýdalydygyna doly göz ýetirmäge başladylar. Garaşsyzlygyny yqlan eden Türkmenistan döwleti öz üstüne örän uly jogapkärçiliğiň düşyändigine aýdyň göz ýetirdi. Şol jahden hem mertebeli Prezidentimiz Saparmyrat Türkmenbaşy:

«Türkmenistan dünýä arenasynda hemide parahatçylyk ugrunda, özara bähbitli hyzmatdaşlyk ugrunda, garaşsyz döwletleriň bir-biregiň içki işine gatyşmazlyk ugrunda, daşary syýasat meseleleri siwilizlenen ýol çözmeğ ugrunda çykyş edýär» diýip, belli-külli aýdypdy. Garaşsyz Türkmenistan erkinligini, asudalygyny has-da pugtalandyrmak üçin, daş-towerekdäki ýuze çykýan her dürli özgerişlere hötde gelmek üçin syýasy taýdan hem, ykdysady taýdan hem kuwwatyny artdyryp, geçirilýän çäreleriň netijeliliginı gazanmaly boldy. Bu günki Türkmenistanda ägirt uly özgerişlikler bolup geçýär. Olar diňe bir döwletiň ykdysady, syýasy işlerinde däl-de, eýsem her bir adamyň durmuş şertlerinde, ynançlarynda, zähmetinde, ýasaýsynda barha aýdyň görünýär. Munuň özi bolsa ýurdumyzyň demokratik, dünýewi häsiýetliliği bilen pugta arabaglanyşýar. Türkmen we beýleki milletler diňe Garaşsyzlygymyzdan soň dine uýmaga hukuk aldylar. Indi her kim dine uýup hem, uýman hem biler. Köpmilletli Watanymyzda dürli dini garaýyşdaky şahslaryň, guramalaryň öz hereketleri bilen halkymyzyň, jemgyyetimiziň, galyberse-de, döwletimiziň asudalygyna zelel ýetirmezlikleri üçin ähli mümkünçilikler döredildi, ýagny olara degişli kanunlar, düzgünnamalar, aktlar we beýlekiler GDA döwletleriniň içinde, iň öñki hatarlarynyň birinde ygyýarly organlar tarapyndan kabul edildi. Şeýle hem Türkmenistanyň Prezidentiniň ýanynda din işleri boýunça Geňeş hem döredildi. Şu faktlara seredeniňde Türkmenistanda dini garaýşlar, ygykatlar boýunça meseleler ýuze çykmajak ýaly... Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň 11-nji maddasynda dine ynanýanlaryň erkinligi we düzgünleri barada: «Döwlet dinleriň we dine uýmagyň erkinligini, olaryň kanun öñünde deňligini kepillendirýär. Dini guramalar döwletden aýrydyr we olaryň döwlet işlerini ýerine ýetirmegine ýol berilmeýär» diýlip kesgitli bellenilýär.

Türkmen döwletinde musulman we prawoslaw dinlerine uýýan raýatlar bar. Olar dini dessurlaryny erkin, asuda ýerine ýetirmäge döwlet tarapyndan doly hukuga eýe boldular. Şeýlelikde, dindarlar hem ýurdumyzyň syýasy, ykdysady ugurlar boýunça baýlaşmagyna, ösmegine goşant etmek bilen, olar adamlaryň ruhy taýdan güýcli, ynamly bolmagy babatynda köp zähmet siñdirýärler. Olar dini ynançlaryna garamazdan, döwlet eýeciligindäki edaradyr kärhanalaryň dürli wezipelerini dolandyrmaga gatnaşýarlar. Munuň özi bolsa ilatymyzyň her

biriniň döwlet tarapyndan deňligini görkezýär. Şeýlelikde, dindarlar hem, beýleki adamlar ýaly, ýurдумызда yylan edilen maksatnamalary durmuşa geçirmekdд uly goltgy berýärler. 1991-nylda «Türkmenistanda wyždan we dini guramalaruň azatlygy hakyndaky» Kanunyň kabul edilmegi bilen bu babatdaky işleriň gurluşu we dolandyrylyşy doly kesgitlenilipdi. Şunlukda, döwletimiz din işlerine goşulyşmazdan, döwletiň dine bolan gatnaşygyny belli edipdi. Şu Kanun esasynda hem Türkmenistanda döwlet gurluşyna garşı wagyz-nesihat etmek, dini garaýışlar esasynda agzalalyk döretmek, daşary ýurtlularыň dini partiýalaryny ýa-da bölmelerini açmak, ýerli häkimiyetiň işlerine gatyşmak ýaly, kanuna ters gelýän hereketleri etmek gadagandyr. Emma soňky döwürde ýurдумызыň daşyndan gelýän, özüni missioner diýip atlandyrýanlar dini garaýışlara dulanmak bilen, ýerli dolandyryşa, dini-ygtykata zyýan ýetirmäge çalyşýarlar. Munuň üçin bolsa dürli ýurtlardan gelýän sektantlar beýnisi bekeşmedik adamlary (esasanam maddy taýdan mätäçlik çekýänleri adamlary we düşünjesiz ýaş-ýeleňleri - t.b.) öz tarapyna çekmek üçin her hili pirimleri ulanýarlar. Muňa bolsa köplenç ýaşlar ullaşýarlar. Käbir adamlar daşary ýurtly dindarlaryny «sahylygyndan» baýajak bolup, din-ygtykatlaryny üýtgedip, öz iliniň dinine, ynanjyna zeper ýetirmäge, ata-babalarynyň ruhuna, urp-adatyna sek ýetirmäge hyýal edýärler (esasanam wahhabistler şeýle -t.b.). Ol tetelli adamlar daşary ýurtly missionerleriň haýyk-hužugyna we boş pelsepesine aldanmak bilen, ýurдумызыň asudalygyna, il-günümüziziň ynanjyna sek ýetirýändirin hem öýtmeýärler. Elbetde, aňly-düşünjeli adamlar ata-baba gelýän urp-adatyna we dinine uly hormat goýup, onuň päkligi ugrünnda alada edýärler.

Açyk gapylar syýasatyna pugta eýermegimizden peýdalanyп, matlaplaryny ýamana diken, daşary ýurtdan gelen wagyzçylaryň özlerine degişli kanunlary gödek bozandyklary üçin soňky iki ýylyň dowamynda onlarçasy ýurдумыздан kowuldy. Olar halkымызыň süñňüne ornaşan dini ynançlaryna ýigrenç tutaşdyrjak bolanlarynda, öz pällerine jyzar boldular. Şu zeýilli adamlaryň garşysyna göreşmekde degişli işler alnyp barylýar. Emma ilatyň özüniň hem bu meselede örän eserdeñligi, sowukganlylygy derwaýysdyr. Sebäbi soňky döwürde dünýä boýunça dini akymlaryň, guramalaryň sany 700-den-de agdy. Ol akymlar öz ujypsyzja bähbitlerine ýetmek üçin ummasyz çykdajylardan gaça durmaýarlar. Olar wagyz-nesihat işlerini giňden

ýaýbaňlandyrmagyň oňaýly usullaryny peýdalanyп, saly gowşak adamlary, ýaşlary material, maliye serişdeleriň üsti bilen satyn alýarlar. Gynansak-da, Watanyny, il-gününi, ata-enesini, dogan-garyndaşlaryny, dini-ygtykatlaryny, ata-babadan gelýän däp-dessurlaryny şahsy bähbidi üçin pula çalyşýanlar-da birdir-ikidir tapdyrman hem duranok. Özlerini beýleki dinlerden rüstem saýýan «Isa Mesihler», «Iegowanyň şaýatlary», «Baptistler», «Krişna aň ýetiriş jemgyýeti» diýen ýaly dini akymalaryň ýaranlary öz matlaplaryna ýetmek üçin her hili bihaýaçylykdan gaýtmaýarlar. Olar özleriniň pikirleriniň, ynançlarynyň doğrudygyny subut etmek üçin her dürli pyrryldaklara yüz urýarlar. Dini garaýyşlaryna dulanyp, resmi rugsatnamasy bolmasa-da, özleriniň matlaplaryna ýetmek üçin kanuna ters hereketleri edýärler. Günäleri ýüzlerine basylanda welin, «Biziň dini garaýyşlarymyz kemsidilýär» diýip, dürli şerraýlyga yüz urýarlar. Mysal üçin, Ş.Atakow Aşgabat şäheriniň Polisiýa departamentiniň derňew bölümininiň işgärleri tarapyndan TJK-niň 228-nji (başga biriniň emlägine köp mukdarda zyýan ýetirmek ýetirmek ~ kezzapçylyk) maddasynyň 2-nji böleginiň «w» punkty boýunça günä bildirilip, jenaýatyň üstünde saklanylanda onuň howandarlary bolan baptistler goh turuzdylar. Nämemiş, Ş.Atakow baptistmişin. Baptistleriň bolsa öz kanunlary barmysyn. Şeýle etmek bilen olaryň maksady Ş.Atakowa ýardam etmek däl-de, ýurdumyzda öz ideýalaryny wagyz etmek, ýurtda agzalalyk döretmek.

Şeýle ýagdaý beýleki dini sektalarda hem duş gelýär. Mysal üçin, «Iegowanyň şaýatlary» atly dini akymyň agzalary Türkmenistanyň kanunlaryny açykdan-açyk ret edýärler. Sektanyň agzalaryndan: R.A.Seýitgulyýew, W.S.Sefulin, R.H.Karimow, I.A.Nazarow, R.A.Sidelnikow dagy öz ýasaýan Watanya gulluk etmekden, ýagny harby ugurdan gulluk etmekden yüz dönderdiler. Elbetde, öz dogan-garyndaşlary, ata-enesi, duzuny iýýän Watany üçin gulluk etmekden yüz öwren biysap, züwwetdin, namartlar degişli jezalar berildi. Şu ýerde biz geçmişde zerur bolan ýagdaýynda ata-babalarymyz bilen birlikde, uýalarymyzyň, ejelerimiziň, mamalarymyzyň hem elliřine çem gelen ýaraglary alyp, öz janlaryndan eý görýän Watanylaryny, dini ygtykatlaryny, däp-dessurlaryny, namyslaryny gorandyklaryny ýatladýarys. Geçmişde bolup geçen şujagaz taryhy hakykatyň özi hem öz Watanyny, iýýän duzuny, urp-adatyny, dost-ýarlaryny, ata-enelerini türkmen halkynyň ruhuna kybap gelmeýän haýsydyr

bir dinu akyma çalşyp ýören, kalbynda azajyk hem bolsa wyždam diýen närse galmadık sektantsumak namartlaryň ýureklerinden parran geçmeli, olary pälinden gaýtarmaly.

Türkmenistanyň Gümrük gullugynyň 1993-nji ýylyň 21-nki aprelinde kabul edilen düzgünnamasynyň 2.1 punkty boýunça Türkmenistanyň hem-de daşary ýurt raýatlaryna 2 nusgadan köp bolmadık dini kitaplary geçiräge rugsat berilýän hem bolsa, Türkmenistanda resmi bellige alynmadık dini sektalar dürlü bikanun ýollaryň üsti bilen döwletimize köp mukdardaky dini kitap, audio-videoönümlerini getirmäge çalyşyarlar. Diňe üstümizdäki ýylyň dowamynda bikanun ýol bilen Türkmenistana ýaýratmak niýeti bilen getirilen dini kitaplaryň segsen müñden-de agdygy, audio-videoönümleriniň hem müñlerçesi taplyp alyndy. Gynandyrýan ýeri Türkmenistana şeýle önümleri bikanun ýagdaýda getirmek, ýaýratmak, adamlaryň asudalygyny bozup kwartiralara üýşmeleňler gurap durmak bilen baglanyşykly jenaýatçylykly hereketlere baş goýyan daşary ýurtly wagyzçylar: A.T.Ten, D.M.Timohin, W.G.Şankow, A.W.Prinkur, P.M.Kaşin, A.W.Buhalow, L.Açilowa, W.W.Tereşin, A.Belyáyew, W.N.Malahow we beýlekileriň (ýurdumyzyň çäginden daşary çykarylanlar – deportasiýa edilenler) hatarynda Türkmenistanyň raýatlary bolan D.J.Kakabaýew, Ç.Atakow, F.Z.Mustakimowa, T.N.Şukurow, I.O.Berkeliýewa, H.Taşew, B.Annamyradow, Ş.Piriýew, U.Koçkarow, Ýa.Sähedow, Ç.Annanyýazowa, E.atabaýewa, G.Togtamyradowa dagynyň bolmagydyr. Abadan geljegimize ynamly gadamlar bilen barýan asuda halkymyzyň asudalygyny bozmagy, olaryň ynançlaryna, dini-ygtykatlaryna, urp-adatlaryna zelel ýetirmegi özleriniň baş maksatlary saýyan sektantsumaklaryň raýatlarymyzyň käbirini maliye-material serişdeleri bilen satyn almaga, olary ters ýollara itermäge şu günler hem her dürli pyrryldaklaryň üsti bilen synanyşmagy dowam etdirmeyänlerini gizläp durmagyň hajaty ýok. Iň ýowuz ýeri hem birdir-ikidir ýoluny urduryp, şeýle sektalara baş goşup ýörenler ata-ene, bala-çaga, dogan-garyndaş, dost-ýar ýaly ýakyn hossalraryndan mahrum bolýarlar, çaga ata-enesiniň, aksakgallarynyň ýüzüne gelýär, agzybir maşgalalar dargaýar, dost-ýarlar ýitirilýär. Giňişleýin durup geçmesek hem şeýle faktlara eýýäm duş gelnendigini gipiň gerdişine görä ýatladýarys. Türkmen öz depesinden agyr gara bulut kimin hallan atyp duran, zabunlygy taýdan dünýäde deňi-taýy bolmadık sowetleriň zamanasynda hem öz dini-imanyny ýitirmändi. Indi

hem ýitirmez.

Halkymyz, ýurduumyz üçin kabul edilen syýasy, ykdysady, medeni, sosial programmalaryň üstünlikli amala aşýan döwründe, Altyn asyryň bosagasynda agzalyp geçilen nogsanlyklaryň öňüni almak üçin degişli organlar, guramalar bilen birlikde jemgyýetimiziň, şol sanda her birimiziň öz ornumyzda kanuny hereketleri amala aşyryp durmagymyz gerek.

Ýaýlymdurdy GARAÝEW,

Agamyrat MUHAMMEDOW.

«Adalat».

«Adalat» gazeti, 24.09.1999. Jemgyýetçilik tankydy